

Kutsadura da eritasun modernoia guztien ama

Kantzerraren kontrako gerra atzekoz aurrera dago antolatuta: diru gehienak eriak artatzeko botika berrien bilaketa eta produkzioan inbertitzen dira, aldiz, prebentzioan oso gutxi. Minbizia ezin dela prebenitu? Frantziako ARTAC elkarteak kancerologoek alderantzizkoa diote, kutsadurari lotuta daudela kancer –eta beste gaixotasun– gehienak.

KRONISTAK AITA ZAHARRA ERAMAN balu urriaren 30ean Baionako Lurramara Dominique Belpomme medikuari entzutera, ez zen erantzuki irribarretsu bat aditu gabe aterako. Zenbat aldiz ez digute esan garai batean orain baino gaixotasun gutxiago zegoela? Beste hainbestetan diegu erantzun ezaguera kontua zela. Belpomme kancerologoak arrazoi emango zion 1916an jaioata gure aita baserritar obreroari.

Laborantza Ganbarak laugarrenez antolatu du Lurrama nekazaritza iraunkorraren feria Baionan, Errobi bazterreko Glain-en, udalak elkarrean zerbitzurako eraikirik daukan gunean. Aurtengo edizioan Dominique Belpomme izendatu zuenez aita-bitxi, feriako mintzaldi nagusia berari zegokion. Jaki ekologikoz elikatzeak kantzerraren prebentziorako daukan garrantzia zentratu zen.

Baina estreina gizarte industrializatuetakoa gaixotasun nagusien egoeraren ikuspegi orokorra eman zuen. Belpommeren ideiak zehaztasunez ezagutzen ez dituen harrituak zen: kantzerra epidemia bihurtu da, eta ez kantzerra bakarrik, obesitatea, diabetesa, hipertentsioa eta eritasun kardiobaskularrak, alergiak, Alzheimer bezalako gaixotasun neurologikoak, autismoa... izugarri ugari dira eta ugartzen segiko dute: ezingo omen dira kontrolatu.

Bere liburuetan ideiak lehendik azalduak ditu Belpommek. *Ces maladies créées par l'homme* (Gizakiek sortutako gaixotasun horiek) titulua daraman horretan, hasieratik dio Bigarren Mundu Gerratik landa eritasun berriz itota gaudela. Alegia, ordura arte medikuntzak aurrerapen handiak egin zituela mikrobioek, funtsean bakterioek, eragindako gaitzak sendatzen, baina geroztik dena dela diferente.

Bi adibide jartzeko, Alzheimer doktoreak izen bereko eritasuna 1911an deskribatu zuela, aurretik oso bakan ageri zelako. Kantzerrari dagokionez, Belpommek berak (67 urte ditu) mediku gaztea zenean bitxitzat hartzen ziren minbiziak gaur oso zabalduta daudela. Hori frogatzeko kancerologoak estatistikak aipatzen ditu sarri.

Eta zer dago gaitz onagaltze handiaren oinarrian? Belpommek okertzat jotzen ditu sarritan aipatu izan diren eragileak: estresa, bizimodua, populazioaren zahartzea, janaria... Ez horiek eragin kaltegarriak ez daukatelako, baina bai kancer bat sortzeko baldintza bat gehiago behar dutelako: zelulak kontrolik gabe eraldatu eta ugaltzen hasi daitezen gai mutagenoren bat behar da.

Mutagenoak izan daitezke edo birusak, edo erradiazioak edo gai kimikoak, eta hauek gure ingurume-

Dominique Belpomme doktorea Baionako Lurrama ferian eskainitako hitzaldiaren bukaeran, ondoan Irulegiko Irratiko Jojo Bidart kazetaria duela. Kancerologo buru duen ARTAC elkarteak 2004an *Cancer, Environnement et Société* solasaldia antolatu zuten, zeinaren ondorioz sortu baitzen *Appel de Paris*, Parisko Deialdia. Sona handiko pertsonalitateek sinatu dute geroztik idatzi hura, hala nola Nicolas Hulot, Boutros Boutros-Ghali, Luc Montaigner doktorea, eta abar luzeak, gehi 1.000tik gora elkartek eta 200.000 herritar baino gehiagok. Kutsadura kimikoak haurrarentzako eta oro har gizakiaren biziraupenerako dakarren arrisku nagusiaz ohartarazi du Parisko Deialdiak, gero mundu osoko mediku elkarrekin bereganatu dutenak. ARTAC elkartearen webgunean *Prévention Environnementale* atalean minbiziaren eta ingurumenaren arteko loturez dokumentazio mamitsuak daukate..

nean hainbeste zabaldu izana lotzen du Belpommek kancerrekin. Funtsean kutsadura kimikoan murgildu zen bera hitzaldian eta sententzia hau bota zien entzuleei: “Orain eza gutzen dituzuen ehun urteko zahar horiek adin horretara heldu dira kutsadurarik gabeko haurtzaroa ezagutu zutelako. Gure belaunaldietan ez da gertatuko horrelakorik”.

Dosi txiki etenik gabeak

Dominique Belpommeren hitz, artikulua eta liburuak anekdotak lirarteke baldin eta bera ez balitz Frantzian eta Europan erreferentziazko kancerologo eta bere inguruan ez baleuka beste profesional askoren adostasuna. Association pour la Recherche pour la Recherche Thérapeutique Anti-Cancéreuse (ARTAC) elkarte biltzen dira horietako batzuk, baina honek akuilatuta Frantzian adostu dokumentu eta itunek askoz profesional gehiago bildu dituzte.

Belpommek mediku lana egin du, ikerketan aritu da, unibertsitatean irakatsi, eta agintari politikoek aholkua eskatu diotenean plangintza publikoan parte hartu ere bai. Une batez Jacques Chiracek eskatu zion minbiziaren kontrako plangintza kudeatzeko. Gaur askoz mesfidatiago da agintariak honetan egiten ari direnaz, eritasunen prebentzioan behar adina egiten ez dutelakoan.

2007an Parisko gobernuak *Les Grenelles de l'Environnement* (Ingurumenari buruzko azterketa nagusia, esan genezake euskaraz) abiarazi zuenean, politikoen eta medikuen arteko harremanak ez ziren ongi pasatu eta azkenean hauek agiri alternatibo bat aurkeztu zuten. Argigarria da.

Hego Euskal Herrian eta oro har Espainian kutsadura aferetan medikuen elkarrekin agertzen duten pasibotasunarekin alderatuta, deigarri egiten da ikustea Frantziako medikuen elkargo nagusia –*Ordre des Medecins*–, osasungintzako sindikatua eta beste elkarte garrantzizkoak bat egiten kutsaduraren kontrol zorotzagoa eskatzen duten aldarrikapenekin. 2007ko *Grenelleak* zirela eta plazaratu zuten zazpi puntuko

agirian bigarrenean gobernuari eskatzen zitzaion errauste planta berriak eraikitzeako proiektuak geldiarazi zitzala. Errausketarentzako moratoria alegia.

“Ekologia eta osasuna lotuta daude, kantzerra eta ingurumena ere bai” idatzi eta esan du mila bider Belpommek. Tabakoaren kasuan, kostatu zen ikerlariek aspal-di deskubritutako lotura hori legetara eramatea. Orain, ordea, kontua da tabako kontsumoa jaisten hasita ere biriketako minbiziak ugaltzen segitzen duela, arnasten dugun airean kutsagarriak badiren seinale.

Bigarren Mundu Gerratik klase guztietako hondakin kimikoak sartzten zaizkio herritarrari azaletik bezala arnasbideetatik eta elikadura-

rekin ahotik. Belpommek Baionan, nekazaritzaz arduratutako entzule askoren aurrean egonez, bereziki azpimarratu zituen laborantzan erabiltzen diren nitratoak eta pestizidak, ahaztu gabe janari elaboratuetan sartzen diren kontserbatzaileak, koloreztagarriak eta abar. Baina ez zituen ahaztu kosmetikoetan diren gai kimiko arriskutsuak, etxeetako tresnetan dauzkagunak, eta industrien airearaten dituzten dioxinak.

Dioxinak aipatuta, errauste planten inguruan dagoen polemika ez zaio arrotza ARTACEko jendeari. Errauskailu berriek, zaharragoek ez bezala, filtro onak dituztela eta seguruak direla dioten politiko eta teknikoen kontra, Belpomme bera militante bero bihurtzen da.

“Gaur badakigu –dio *Ces maladies...* liburuan– gai kantzerrerragileek ez dosi handietan baizik eta luzaz errepikatutako dosi txikietan egiten dutela kaltea. (...) Uretan, janarietan edo airean egon daitezkeen pozoiei nazioarteko arauk ezarri mugak ez dira kaltea eragozteko nahikoa, azken finean dosiaren errepikapena eta horiek denboran zehar duten iraupena direlako garrantzitsuak, azken finean organismoak orotara pilatu duen dosia”.

2009an Frantziaren itsasoz haraindiko lurraldea den Maurizio uhartean errauste planta eraiki nahi dutela eta, iritzia eskatu zioten Belpommeri. Honek “Gutun irekia mauriziotarrei” agirian sutsu animatu zituen ez etsitzera: “Kosta ahala kosta lortu behar da errauskailua gelditzea, jakinik gainera alternatibak badirela (...) Maurizioar guztiek mobilizatu behar dute”. ■

**ZINKUNEGI
OPTIKA**

Hernani, 23 · 20004 Donostia
T. 943 420 624
info@zinkunegioptika.com
www.zinkunegioptika.com

zuri begira